

מכון בן-צבי לחקר קהילות ישראל במזרח
BEN-ZVI INSTITUTE FOR THE STUDY OF JEWISH COMMUNITIES IN THE EAST
יד יצחק בן-צבי והאוניברסיטה העברית בירושלים

מרכז עזריאלי ללימודי ישראל
מכון בן-גוריון לחקר ישראל והציונות
אוניברסיטת בן-גוריון בנגב

קול קורא לסדנת חוקרים בינלאומית בנושא הגירות ומולדות מרובות

2-3 ביולי 2025

מכון בן-צבי לחקר קהילות ישראל במזרח, בשיתוף מרכז עזריאלי ללימודי ישראל (מעלי"י), מכון בן-גוריון לחקר ישראל והציונות, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב

מולדת מהי, ומה תפקידה בעולם רב-תרבותי וגלובלי? מה המשמעות של ריבוי מולדות? ומה היא מהות הקשר שבין אדם למולדתו והאם הוא אוניברסלי?

הסופר היהודי-גרמני ז'אן אמרי, אשר ביקש למחוק מזהותו את המולדת שבגדה בו עם עליית הנאציזם, כתב:

"...האדם זקוק למולדת. לכמה? את הצורך של אדם במולדת אי אפשר למדוד מדידה כמותית ואף על פי כן, דווקא בימים אלה, כשסר חינו של המושג מולדת, אני חש פיתוי חזק לענות על השאלה הזאת שאינה אלא שאלה רטורית, ולומר: להרבה, האדם זקוק להרבה מולדת..."

(ז'אן אמרי, מעבר לאשמה ולכפרה, תרגום: יונתן ניראד, תל אביב 2007, עמ' 134).

בסדנה זו נבקש להתמקד בנושא ההגירות וריבוי המולדות בהקשר ההיסטורי של יהודי ארצות האסלאם וחצי האי האיברי. היסטוריה זו ידעה לא מעט הגירות, עקירות וגירושים, זאת לצד קיום יציב של קהילות מבוססות לאורך מאות שנים. כיצד באה לידי ביטוי זיקתן של קהילות יהודיות למקום מגוריהן לצד זיקתן האמונית וההיסטורית לציון ולספרד, וכיצד השתלבו אלו עם זיקות ונאמנויות חדשות, שנוצרו בעקבות נדודים והתערות במקומות חדשים באמריקה הצפונית והדרומית ובמערב אירופה למשל? מה בין זיקות חדשות, הנוצרות בתהליך ההגירה, ובין תפיסות הקודמות לה? מה בין זיקות של היחיד המהגר ובין זיקות קולקטיביות?

המחקר האקדמי, כמו גם השיח הציבורי בנושאים אלו, התנהל עד כה במסגרות תחומות ובהקשרים מבודדים. כך, למשל, נדון הנושא בנפרד בתחומים כגון לימודי ישראל, לימודי המזרח התיכון או היסטוריה של עם ישראל, כך גם בקרב סוציולוגים, אנתרופולוגים, היסטוריונים וחוקרי תרבות, ללא קשר מובהק בין הדיסציפלינות השונות, כאשר כל אחת מהן מתמקדת בהיבט אחר של הנושא.

מכון בן-צבי לחקר קהילות ישראל במזרח
BEN-ZVI INSTITUTE FOR THE STUDY OF JEWISH COMMUNITIES IN THE EAST
יד יצחק בן-צבי והאוניברסיטה העברית בירושלים

מרכז עזריאלי ללימודי ישראל
מכון בן-גוריון לחקר ישראל והציונות
אוניברסיטת בן-גוריון בנגב

כמו כן, הנושא נדון בדרך כלל במנותק מהמחקר העכשווי הכללי, המאתגר תפיסות בינריות של מולדת כנגד דיאספורה, ומבקש להדגיש זיקות רב-כיווניות ורב-שכבתיות בין מולדות שונות.

בסדנה זו אנו מבקשים לגשר בין תחומי המחקר והנראטיבים השונים, ולחשוף באמצעות דיון בין תחומי את התפישות, התחושות והביטויים של מושג המולדת בקרב יהודי ארצות האסלאם וספרד, מעליית האסלאם ועד ימינו.

נשמח לקבל הצעות בתחומים:

- שאלות של אזרחות ונאמנויות כפולות
- רשתות דיאספוריות (כלכליות, תרבותיות, דתיות)
- היבטים כלכליים ותעסוקתיים
- היבטים דתיים
- שיוך לשוני וריבוי לשונות במציאות לאומית חד לשונית
- ביטויים אמנותיים ותוצרים תרבותיים
- מסגרות חוקיות ומשפטיות
- זהויות ספרדיות בין אימפריות למדינות לאום
- היבטים גיאופוליטיים

תתקבלנה בברכה גם הצעות בנושאים רלבנטיים אחרים.

הצעות להרצאות במסגרת הסדנה, בצירוף תקציר בן 300 מלים וקורות חיים, יש לשלוח לגב' חיה סיגל, בכתובת:
mbz@ybz.org.il עד לתאריך 10.3.2025.

בברכה,

חברי וועדת ההיגוי

אביעד מורנו, יובל עברי, מרים פרנקל, ימית רחמן-שרירא, אסף תמרי